

میوهء عجیب

نوشتهء شیدا دیانی

به مناسبت «ماه تاریخ سیاهان» در آمریکا - از سلسله مباحث «آمریکایی که نمی شناسیم»

میوه ای شگفت می دهند
درخت های جنوب.
خون بر برگ ها و
در ریشه خون.
تنی سیاه که تاب می خورد
در نسیم جنوب.
میوه ای شگفت
آویخته از درخت های سپیدار.

جنوب بی باک و
چشم انداز روستایی اش؛
چشم های وق زده و
دهان های پیچ خورده؛
عطر گل های ماگنولیا -
شیرین و تازه -
و ناگهان
بوی گوشت اندام سوخته.

این میوه ای ست برای کلاغ ها که نوک زنند؛
برای باران که بچینند؛
برای باد که بمکد؛

برای خورشید که بگداند؛

برای درخت که بیندازد.

محصولی ست شگفت...

عجیب و تلخ... (۱)

"مجبورش کردند قبل از مرگش خودش را مثله کند. به چشم دیدم؛ در باتلاقی بود حواشی رودخانه چاتوچی (Chattahoochee River)، در فلوریدا. روز اول ذکرش را بریدند، دادند بخورد. بعد بیضه هایش را به خوردش دادند و مجبورش کردند بگویند خوشمزه بود. با کارد برشی در شکم و پهلوهایش زدند. هراز چند گاه هم یک نفر می آمد و انشگتی از دست یا پایش را می برید. از سر تا پایش سیخ داغ برداشتند. گاهی طنابی به گردنش می انداختند و آن قدر می کشیدند که تقریباً خفه می شد، آن وقت ول می کردند و می رفتند سراغ ادامه شکنجه. بعد از چند ساعت "تنبیه" بود که تازه تصمیم گرفتند بکشندش. با طنابی بدنش را به پشت یک اتوموبیل بستند. اتوموبیل در بزرگراه راه افتاد و کشانش تا خانه کنیدی. آن جا جمعیتی بین سه هزار تا هفت هزار نفر از یازده ایالت جنوبی جمع شده بود و مشتاقانه انتظارش را می کشید. زنی از خانه کنیدی بیرون آمد و ساتوری در قلبش فرو کرد. از بین جمعیت بعضی لگدمالش کردند و بعضی با ماشین هایشان از رویش رد شدند. بعد آنچه را که از جنازه اش مانده بود به ماریانا بردند؛ و الآن همان جا از درختی در ضلع شمالی میدان دادگستری آویزان است. عکاس ها می گویند عکس های جنازه را به زودی به قیمت هریک پنجاه سنت به فروش می گذارند. انگشت های دست و پایش هم سر کوچه و گذر برای عموم به نمایش آزاد در آمده است." (۲)

این یک صحنه از چهارهزار و هفتصد و چهل و سه تنی ست که طی سال های ۱۸۸۲ تا ۱۹۶۸ در آمریکا لینچ شدند. این، صحنه لینچ کردن کلاد نیل (Claude Neal) است به روایت یک روزنامه نگار. در پاییز سال ۱۹۳۴. یعنی تنها پنج سال پیش از آنکه بیلی هالیدی (Billie Holiday) خواننده زن سیاه پوست بلوز، ترانه "میوه عجیب" را از خود به یادگار گذارد.

لینچ کردن به معنای کشتن قانونی متهمین جرم بدون مراحل جزایی ست. در اصل شخصی را که به قتل، حمله، تجاوز جنسی، یا دزدی متهم بود در انتظار عموم و توسط انبوهی از مردم از درخت به دار می آویختند یا تیرباران می کردند. اما پس از رهایی سیاهان از بردگی، پس از دوران بازسازی در آمریکا، و در دهه های آخر قرن نوزدهم سفیدپوستان ایالات جنوبی آمریکا که موقعیت اجتماعی خود را در خطر می

دیدند، برای حفظ و تثبیت تفوق خود و ایجاد رعب در میان سیاهان دست به نهادینه ساختن لینچ کردن سیاهان زدند. لینچ کردن دیگر ترس مردان سفید از مجرمان سیاه پوست نبود، بلکه گویای وحشت سفیدپوستان بود از پیشرفت های اجتماعی و اقتصادی سیاهان. از آن جاست که لینچ کردن مخلوطی می شود از نژادپرستی و سادیسم. از آن جاست که هر اتهام دیگری همچون بحث و جدل با یک سفیدپوست، اقدام برای رأی دادن، محبوب نبودن، دفاع از خود، شهادت علیه یک سفیدپوست، خواستگاری از یک زن سفیدپوست، و سرک کشیدن از پنجره به آشکال بربرانه و هولناکی از شکنجه می انجامد که تنها "مقدمات" تیرباران و دارزدن اند. و این همه توسط انبوه زنان و مردانی انجام می گیرد که پلیس، دستگاه قضایی، و حتی سیاستمداران و نمایندگان مجلس با آن ها همسویند.

بیلی هالیدی پدر خود را به دلیل مشابهی از دست می دهد. کلرنس هالیدی (Clarence Holiday) نوازنده گیتار جاز که در جنگ جهانی اول با استنشاق گازهای سمی به بیماری مزمن ریه مبتلا می شود، در سال ۱۹۳۷ برای اجرای موسیقی به تگزاس می رود و در طول سفرش سرما می خورد. اما بیمارستان های تگزاس به دلیل تبعیضات نژادی از پذیرش این مرد سیاه پوست معذورند. در فقدان مداوا سرماخوردگی به ذات الریه تبدیل می شود، و کلرنس هالیدی در بازگشت از سفر خود در بیمارستان سربازان جنگ جان می سپارد.

بیلی هالیدی می گوید تم ضد لینچ کردن در ترانه "میوه عجیب" خشمش را از مرگ پدرش تشدید می کند. ترانه سرا، ایبل میروپل (Abel Meeropol) از یهودیان برانکس نیویورک، شاعر، آهنگساز، معلم دبیرستان، عضو فعال حزب کمونیست آمریکا و اتحادیه کارگری که در راه عدالت اجتماعی می کوشد، پس از تأثر شدید با دیدن عکسی از یک صحنه لینچ، این شعر را در اواخر دهه ۱۹۳۰ با نام مستعار لوئیس آلن (Lewis Allan) می سراید و موسیقی آن را نیز می سازد. ایبل میروپل و همسرش آن، دو کودک یتیمی را که والدینشان جولوس و اتل روزنبرگ (Julius and Ethel Rosenberg) از کمونیست های اعدام شده بودند به فرزندخواندگی نزد خود بزرگ می کنند.

آشنایی بیلی هالیدی و ایبل میروپل به کافه جامعه بر می گردد. در سال هایی که حتی در در هارلم، محله سیاهان نیویورک، سیاه پوستان و سفیدپوستان نمی توانستند زیر یک سقف به موسیقی جاز گوش کنند، کافه جامعه (Café Society) واقع در ایست ویلج (East Village) نیویورک نخستین کاباره ای بود که نه تنها سیاه پوستان را در جمع سفیدان هم بر صحنه و هم بر پیست رقص راه می داد، بلکه مشتریان سیاه

پوست خود را بر سر بهترین میزهایش می نشاند و به سربازان بریگاد لینکولن کار می داد. بیلی هالیدی که ابتدا به عنوان یک خواننده ناشناخته در کافه جامعه شروع به کار می کند، پس از دو سال، ستاره ای در عالم هنر آن جا را ترک می گوید. کافه جامعه بیش از آن که یک کاباره باشد محلی ست برای صاحبش بارنی ژوزفسون (Barney Josephson) و دیگر مبلغان عدالت اجتماعی که عقاید چپگرایی خود را به مرحله اجرا در آورند. ایبل میروپل پس از نشان دادن شعر "میوه عجیب" به بارنی ژوزفسون از او می خواهد ترتیبی دهد تا بیلی هالیدی آن را اجرا کند. پس از سه هفته کار "میوه عجیب" ابتدا در یکی از نشست های اتحادیه معلمان نیویورک و سپس در کافه جامعه نخستین بار برای عموم به اجرا در می آید. بارنی ژوزفسون با نظارت و کارگردانی مستقیم خود در نحوه اجرای آهنگ، فضای لازم را برای تأثیرگذاری آن ایجاد می کند. به دستور او، حین اجرای "میوه عجیب" که تنها در انتهای برنامه هالیدی خوانده می شود، نورپردازی صحنه تاریک می گردد، مشتریان پرسروصدا مجبور به ترک کافه می شوند، و بار سرو مشروب را متوقف می کند.

"ترانه آلن انگار همه اون چیزهایی رو می گفت که بابا رو کشته بود. از همون دوران کافه جامعه آهنگی دراومد که حالا تبدیل شده به صدای اعتراض شخصی م، یعنی میوه عجیب". (۳)

این صدای اعتراض شخصی مختص سیاهان نیست. سیاهان تنها هفتاد درصد از لینچ شدگان آمریکا را تشکیل می دهند. طبق آمار بنیاد تاسکجی (۴) از چهارهزار و هفتصد و چهل و سه انسان لینچ شده، هزار و دویست و نود و هفت تن سفید پوست بوده اند. (در سال ۱۸۸۴ در مقابل پنجاه و یک تن سیاهپوست، صد و شصت تن سفیدپوست لینچ می شوند). ایالات متحده در مواجهه با بحران اقتصادی سال ۱۹۲۹ بازتاب های گوناگونی به خود می بیند. در سال ۱۹۳۶، "انجمن زنان جنوب برای جلوگیری از لینچ کردن" (۵) بیش از سی و پنج هزار امضاکننده زن دارد. جریان های توده ای چند-نژادی که در دهه ۱۹۳۰ توجّه سفیدپوستان را به خطراتی که معطوف سیاهان بود جلب می کردند و اتحاد آنان را مغتنم می شمردند، خبر از معضلاتی می دادند که طی بحران اقتصادی ۱۹۲۹ گریبانگیر سفیدپوستان نیز شده بود. در این سال ها حقوق کارگران به نصف تقلیل می یابد و هفده میلیون نفر از کار بی کار می شوند. حزب کمونیست آمریکا که ایبل میروپل ترانه سرای "میوه عجیب" از اعضای فعال آن بود، «انجمن جوانان کمونیست» (۶)، و «انجمن وحدت اتحادیه های کارگری» (۷) به هم می پیوندند و به اتفاق، «شوراهای ملی بیکاران» (۸) را تشکیل می دهند که مسئول برگزاری راه پیمایی های عظیم و سازمان یافته در سرتاسر ایالات متحده هستند.

در پی تلاش های مستمر جریان های توده ای دهه ۱۹۳۰ و سازمان هایی همچون "انجمن ملی ترفیع سیاهان" (۹)، "کنگره جوانان آمریکایی" (۱۰)، و "انجمن ملی زنان سیاهپوست" (۱۱) قانون ممنوع سازی لینچ در دستور کار دولت قرار گرفت. اگرچه دو لایحه ضد لینچ، یعنی دایر (Dyer) در ۱۹۲۲ و کاستیگن-واگنر (Costigan-Wagner) در ۱۹۳۵ توسط مجلس نمایندگان ایالات جنوبی هدایت می شد مغایر قانون اساسی آمریکا و توسط مجلس سنا که تحت سلطه نمایندگان ایالات جنوبی شده و فسخ شده بود. اما صدای اعتراضاتی همچون صدای خواننده و سراینده "میوه عجیب" کابینه روزولت را به پشتیبانی از تصویب قانون ممنوع سازی لینچ واداشت. در سال های پس از جنگ جهانی دوم دولت ترومن که با فشارهای شوروی برای ممنوع سازی لینچ، وجهه خود را در مخاطره می دید و از رخنه کمونیست ها نیز در بین گروه های ضد لینچ واهمه داشت، سرانجام در ۱۹۴۶ نخستین پیگرد قانونی را از لینچ کردن به عمل آورد، و شخصی به جرم لینچ یک دهقان سیاه پوست در ایالت فلوریدا به یک سال زندان و پرداخت هزار دلار جریمه محکوم شد.

پانوشت ها:

۱. "میوه عجیب" سروده ایبل میروپل (لوئیس آلن)، ترجمه شیدا دیانی. برای شنیدن ترانه بیل هالیدی به فایل صوتی رجوع کنید.

فایل صوتی

http://www.zamahang.com/podcast/nilgoon_zamaneh_125_long.mp3

فایل صوتی با سرعت معمولی

http://www.nilgoon.org/audio/radiozamaneh/nilgoon_zamaneh_125_long.ram

2. Blues Legacies and Black Feminism, Davis, Angela Y. Pantheon, New York: 1998. p. 188-9.
3. Ibid. p. 186
4. Tuskegee Institute
5. The Association of Southern Women for the Prevention of Lynching
6. The Young Communist League
7. The Trade Union Unity League
8. The National Unemployed Councils
9. The National Association for the Advancement of Colored People
10. The American Youth Congress
11. The National Association of Colored Women